

עין משפט נר מצוה

יג א מוי פ"ו מהלכות ממונות עניים הלכה ה' ופ"ד מהלכות שמיטה הלכה טז סוג עשין קמא [טויע"ע י"ד סי' שלא עסי' יט]:
יד ב ג מוי פ"א מהל' תרומות הלכה ה' ופ"ו מהלכות צית הבחירה הלכה טז:
טו ד ה מוי פ"ט מהל' עדות הלכה ט טויע"ע י"ד סימן א סעיף ה וטויע"ע ח"מ סימן לה סעיף ח :

תורה אור השלם

- ומי בעמך ישראל גוי אחד בארץ. אמרינן במדרש שלשה מעדין זה על זה ישראל ושבת והקדוש ד"ה ישראל והקדוש ברוך הוא מעידים על השבת שהוא יום מנוחה ישראל ושבת על הקדוש ד"ה שהוא אחד הקדו"ה ושבת על ישראל סמכין לומר אתה אחד במנחה בשבת אע"פ שאינו מדבר מעניינה דיומא דשבת ^(ט) כמו תפלת ערבית ושחרית: **עמוֹן** ו**מואב** מעשרין מעשר עני בשביעית. לפי סדר השנים

היה להם להפריש מעשר שני שהוא שנה ראשונה ומעשר עני נוהג בששית ולא מזינו מעשר עני שמי שנים

לרופים אלא תקנה תקנו זה כדי שיסמכו עליהם עניים בשביעית וצדין הוא דאפי' תרומה גדולה לא ניתקן אלא יהא הכל מעשר עני אלא שלא ראו לחלק כל כך משאר שנים פרש"י דהיינו ארץ סיחון ועיגון כדאמרינן בחולין (דף ס:) עמון ומואב טהרו בסיחון כלומר על ידי כנוש סיחון ועיגון הותר לישראל ליכבש והקשה ר"ת דלמרינן בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נג: ושם) שלש ארצות לביעור יהודה ועבר הירדן והגליל ועבר הירדן היינו ארץ סיחון ועיגון ^(א) וכ"ת דקדושה ראשונה לא קידשה לעמיד לצא אס כן תיפשוט מיניה לדברי אליעזר לא קידשה אלמה

מיבעי' לן צפ"ק דמגילה (דף י' ושם) ובשעשוע (דף טז. ושם) מאי קצירא ליה אי קידשה אי לא קידשה ^(י) ומירץ ר"ת דיש לחלק דהכא בעמון ומואב דלא כבשו סיחון ועיגון ולא נתקדשו כלל

בקדושת הארץ ועוד מתוך דלא קידשה עבר הירדן רק לאחר סיחון ממש אבל מה שכתב מעמון לא נתקדשה:

	לעזי רש"י	
		

טירמוויי"א (טרימפוא"ה).אפרנסת, משפך (שדרכו מכניסים חומר לריחים וכדומה).

	רבינו חננאל	
		

כו': ודף ר' יהושע פתח ארר דברי חכמים כדרבונוה ובהמשמרות נטועים בעלי אסופות. אלו ת"ח שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה הללו מטהרין והללו מטמאין הללו אסורין והללו מותרין בר'. וא"ת הואיל וכן היאך אני למד תורה מעתה ת"ל נתנו מרועה אחד כולן מפי אי אחד אמורין שנאמר וידבר אלהים את כל הדברים האלה אלא עשה אונן כארפכסח וקנה לב לשמוע אלו ואלו שכולן מתבררין לך באיזה מהן הלכה ברורה שאע"פ שנראין כמו חולקין חוזרין ונמנין וגומרין ומסכימין בסוף כדכתיב את זהב בסופה כלשון הזה אמר אין דור יתום שר' אלעזר בן עזריה שררי בתוכו. ומעשה בר' יוסי בן דורמסקות שהלך להקביל פני ר' אלעזר וא"ל בבחמ"ד נמנו וגמרו עמון ומואב מעשרין מעשר שני בשביעית. א"ל ר' אלעזר יוסי פשוט יריך וקבל עיניך פשט ידיו וקבל עיני. כעס ר' אלעזר בשביל שא"ל נמנו

וגמרו כלומר למה נמנו והלא הלכה למשה מסיני הוא ובכה ואמר סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם ואין בריתו אלא תורה. תנא אחר שנתיישבה דעתו בקש רחמים ואמר יהי רצון שיחזרו עיני יוסי למקומן וחזרו. אמר צא ואמור אל תחושו למניינכם כן מקובלני מריב"ז שקיבל מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני עמון ומואב מעשרין מעשר שני בשביעית. מה טעם הרבה כריכים כבשום עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל מפני שקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד

ג:

וּבְמִי בַעֲמָךְ יִשְׂרָאֵל גוי אחד בארץ. אמרינן במדרש שלשה מעדין זה על זה ישראל ושבת והקדוש ד"ה ישראל והקדוש ברוך הוא מעידים על השבת שהוא יום מנוחה ישראל ושבת על הקדוש ד"ה שהוא אחד הקדו"ה ושבת על ישראל

סמכין לומר אתה אחד במנחה בשבת אע"פ שאינו מדבר מעניינה דיומא דשבת ^(ט) כמו תפלת ערבית ושחרית:

עמוֹן ו**מואב** מעשרין מעשר עני בשביעית. לפי סדר השנים

היה להם להפריש מעשר שני שהוא שנה ראשונה ומעשר עני נוהג בששית ולא מזינו מעשר עני שמי שנים לרופים אלא תקנה תקנו זה כדי שיסמכו עליהם עניים בשביעית וצדין הוא דאפי' תרומה גדולה לא ניתקן אלא יהא הכל מעשר עני אלא שלא ראו לחלק כל כך משאר שנים פרש"י דהיינו ארץ סיחון ועיגון כדאמרינן בחולין (דף ס:) עמון ומואב טהרו בסיחון כלומר על ידי כנוש סיחון ועיגון הותר לישראל ליכבש והקשה ר"ת דלמרינן בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נד: ושם) שלש ארצות לביעור יהודה ועבר הירדן והגליל ועבר הירדן היינו ארץ סיחון ועיגון ^(א) וכ"ת דקדושה ראשונה לא קידשה לעמיד לצא אס כן תיפשוט מיניה לדברי אליעזר לא קידשה אלמה מיבעי' לן צפ"ק דמגילה (דף י' ושם) ובשעשוע (דף טז. ושם) מאי קצירא ליה אי קידשה אי לא קידשה ^(י) ומירץ ר"ת דיש לחלק דהכא בעמון ומואב דלא כבשו סיחון ועיגון ולא נתקדשו כלל בקדושת הארץ ועוד מתוך דלא קידשה עבר הירדן רק לאחר סיחון ממש אבל מה שכתב מעמון לא נתקדשה:

דרך שמו**ת אפי"ו** בחד נמי. וכי תימא דלא היה מועד לשטות רק לאותו דבר וצעינן תלמא כדי להחזיקו כשטות לכל מילי כמו נגח ^(ט) דהכל לא דמי דהכל כיון שהוא שטות צלחת ודאי יש להחזיקו בחזקת שטות לכל דבר צירושלמי צפ"ק דתרומות אומר סימני שטות היוא' כסותו ^(א) והוא מאכז מה שנותנים לו א"ר הונא והוא שיהו כולן צו דלא כן אומר אני היוא' צלילה יחידי אימור גגדריפס אחדיה והלן צצית הקצרות ^(ב) לשדים והמקדע כסותו אימר בעל מחשבות מאכז מה שנותנים לו ^(ס) קוציקוס רבי יוחנן אמר אפילו אחת מהן אמר ר' צדין מסתברא כר' יוחנן כלצד ממאכז מה שנותנין לו דאפילו שטות שצטוטים אינו מאכז מה שנותנין לו קוציקוס אין צו אחת מכל אלו: **ב"ן דעבדינהו לבולא**ו נעשה במי שנגח בו'. ומחד צשלשה וימנא לא איתחזק דמלינן בהן דקאמר הש"ס אימא בעל מחשבות או איניך:

או

הכל חייבין פרק ראשון חגיגה

ואף הוא. ^(א) רבי אלעזר בן עזריה: **לסלמיה**. שורות המענה: **פוסלין ומכשירין**. שיך לומר לענין פסול עדות ופסול כהונה ^(ב): **כולן אל אחד אמרן**. אין לך מבני המחלוקת מביא ראיה מתורת אלוה אחר אלא מתורת אלהינו: **פרנס אחד אמרן**. אין לך מביא ראיה

מדברי נביא הצא לחלוק על משה רבינו: **עשה אוניך כאפרנסם**. מאחר שכולן לבן לשמים עשה אויך שומעת ולמוד ודע דברי כולן וכשתדע להבחין אי זה יכשר קצע הלכה כמותו. אפרנסת טירמוויי"א שעל הריחים: **מה מסמר זה**. כשנועזין אותו צכותל הוא מחקרו יכול אף זה כן תלמוד לומר נטועים כנטיעה שדרכה לפרות ולרבות: **ולימרו ליה צדיא**. מיד למה החזקו לומר תלמידך אנו: **נמנו וגמרו**. והתקינו שיהו ישראל הדרין צעבר אירדן צמה שכבשו מסיחון ועיגון ארץ עמון ומואב: **מעשרין**. עכשיו מעשר עני בשביעית שהן היו זורעין בשביעית כדאמרינן לקמן שלא קידשוה עולי גולה כקדושת' הארץ: **פשוט יריך וקבל עיניך**. הוקשה צעיניו שנתן עטרה לאותו דורש והלא מימות אנשי כנסת הגדולה היתה תקנה זו: **אל תחשו למניינכם**. אל יהי לכם שום חשש וגמגום צמה שמייתם ומיקנתם שהרי הסכמתם להלכה: **כך מקובלני**. שקדושה ראשונה שקדשה יהושע לשעמה לא קידשה לעמיד לצא אבל קדושה שניה נתקדשה לעולם כדמניא ציצמות ^(דף פג:) קדושה ראשונה ושהיה יש להן שלישית אין להן לפיכך צשאר ארץ ישראל אין וריעה בשביעית אבל עמון ומואב הניחו מלקדשן כדי שיסמכו עליהן עניים בשביעית צלקט שכחה ופאה וצמעשר עני לכן תקנו להן שיהו מעשרין מעשר עני וצרות החכמים היה להטיל עליהן אחיז מעשר שירצו לפי שאינן חייצין מן המורה: **איזוה שטות**. האמור בכל מקום שפטור מן המלות ומן העונש ואין קנינו קנין ואין ממכרו ממכר: **והלן צצית הקצרות**. צלילה: **לעולם דקא עציז לכו דרך שטות**. ואפילו הכי לא מוחזקין ליה צחדא דהיוא' יחידי צלילה אימור גגדריפס אחדיה. אני שמעתי חולי האוחז מתוך דלגה ולי נראה: **שפסרה עליו רוח עומאה**. רוח שדים שסייעוהו להיות מכשף: כמו

והלן בבית הקברות והמקדע את כסותו איתמר רב הונא אמר עד שיהו כולן בבת אחת ר' יוחנן אמר **אפי'** באחת מהן היכי דמי אי דעביד להו דרך שטות אפי' בחדא נמי אי דלא עביד להו דרך שטות אפילו בולוה נמי לא לעולם דקא עביד להו דרך שטות והלן בבית הקברות אימור כדי שתשרה עליו רוח טומאה הוא דקא עביד והיוצא יחידי בליילה אימור גגדריפס אחדיה והמקדע את כסותו אימור בעל מחשבות הוא כיון דעבדינהו לבולוה הוה להו **במי**

עולי מצרים. וקדשום נקדשת הארץ, ולא כבשום עולי בבל. לקדשם בשניה, ולכן לא כבשום דקסביי האילי והטרוי הוטרן, דקדושה ראשונה צטלה, דכי קדשה יהושע לשעמה קדשה ולא לעמיד לצוא ככגלו נימי נצודגלה, ולא ראו להחזיר קדושתה כדי שיהא מותר למרוש ולרועש שם בשביעים שאינה טהגת בחוזה לארץ ויטמכו עליהן עניים לטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני (וחולין א.) הלכן זורעים בהן בשביעית שיסמכו עליהן עניים לשכור עמלן למרוש ולקוצר ועוד לטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני (יבמות טז.).

	מסורת הש"ס	
		

(א) [אבות דרבי סי"ח מוספתא סוטה פ"ו], (ב) הערוך גרס כארפכסח, (ג) [צרכי סא.], (ד) מצינלח (פ' בא פט"ו, ה) [מוספי' ידים פ"ב ע"ש ידים פ"ד מ"ג], (ו) יבמות טז., (ז) כלומר דבר צבור ההלכה למשה מסיני עי' ראש' צהל' מקוואות (סוף נדה) סימן א, (ח) חולין ז, (ט) מגילה י. [מסות טי. שבעות טז. וצח"ס יק: חולין ז. תמורה כא. ערכין צג:], (י) [מוספתא תרומות פ"א], (יג) מה לפני ד"ה פוסלון, (ד) צע"י: נקדושת, (ט) צע"י הנרסא כולי הא, (ז) [מקטיר לשדים כ"ל:], (ס) הוא נמי חולי של מחשבה מפרש שם,

הגהות הב"ח

(א) גבי"א תלמוד לומר נתנו מרועה אחד כולם אל אחד: (ב) רש"י ד"ה וחסין ובי' כהונה הס"ד ואח"כ מה"ד מה מסמר ובי' ולרבות הס"ד ואח"כ מה"ד כולן אל אחד ובי' שעל הריחים הס"ד ואחר כך מה"ד ולימרו: (ח) תוס' ד"ה עמון ובי' ארץ סיחון ועיגון וכן תימה דקאמר הכא דקדושה ראשונה: (ד) בא"ד ומירץ ר"ת. ניב ועל קושיא שהקשו אס כן תפשוט אין המירץ מפורש צאל צפיק קמא דמגילה מפורש תמוס' ע"ש דף י: (ה) ד"ה דרך ובי' נעשה מועד לכל דמי דלא כ"ל: ומתב' דהכא מתקן: (ו) בא"ד והמקדע כסותו והאמבד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] אי מה דרצון זה מטלטל. ניב ר"ל שאינו מתקיים בקומיו מהרש"א ח"א: [ב] שם אי מה מסמר זה חסר. ניב ר"ל מהסר ומתקב צכותל מהרש"א שם וכן הוא בצלזון רש"י ד"ה מה מסמר ובי': [ג] רש"י ד"ה ואף הוא ר' אלעזר בן עזריה. ניב ומהרש"א צח"א פי' שר' יהושע פתח ודרש ויע"ש:

מוסף רש"י

עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית. ישראלים הדרים צלקט עמון ומואב שביכש משה מסיחון ונתקדשו בקדושת א"י ועכשיו צצית שני צטלה קדושתה חוזרעין בשביעית ומקטן לכן מעשר ראשון ומעשר עני בשביעית, כדמפרש לקמן מפני פריגתם עניים שצא"י שאין להם מה לאכול בשביעית, לפי שצטל לקט שכחה ופאה והולכים שם ונטולים לקט שכחה ופאה ומעשר עני (יבמות יז.). הרבה כריכים כבשו

עולי מצרים. ולא כבשום עולי בבל. לקדשם בשניה, ולכן לא כבשום דקסביי האילי והטרוי הוטרן, דכי קדשה יהושע לשעמה קדשה ולא לעמיד לצוא ככגלו נימי נצודגלה, ולא ראו להחזיר קדושתה כדי שיהא מותר למרוש ולרועש שם בשביעים שאינה טהגת בחוזה לארץ ויטמכו עליהן עניים לטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני (וחולין א.) הלכן זורעים בהן בשביעית שיסמכו עליהן עניים לשכור עמלן למרוש ולקוצר ועוד לטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני (יבמות טז.).